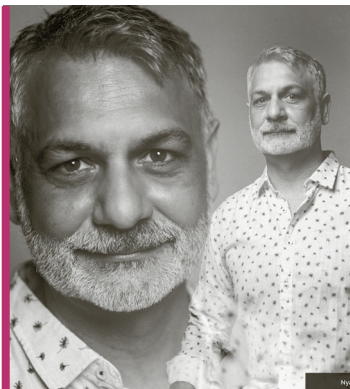

Nyári Oszkár

Jászai Mari-díjas színész, rendező,
színházi pedagógus, a Karaván Színház
és Művészeti Alapítvány vezetője

Jászai Mari-díjas magyar színész, rendező, műsorvezető, színházi pedagógus. 1996-ban végzett a Színház- és Film-művészeti Főiskola színész szakán Kerényi Imre osztályában. A diploma megszerzése után rögtön a kaposvári Csiky Gergely Színházba szerződött. A budapesti székhelyű Karaván Színház és Művészeti Alapítvány életrehívója és vezetője. Jelentősebb színházi és filmes szerepei közül néhány: Molière *Dandin* Györgyében Lubin szerepe, Ifjú Nagy a *Tanítónő*ben, a Sweeney Todd-féle bolondok házát vezető örült igazgatója vagy Dr. Decker a vesztegzár alá került Grand Hotelből, Spiró György *Prah* című komédiájában az öttalálatos szelvényt kitöltő férfi, Karinthy Ferenc *Dunakanyar* című művében a csábító, a *Szőke kóla* című film hosszú hajú, féktelen Robija, a *Veszettek* című film becsületes edzője, Lukács Tibor. A televízióból pedig leginkább egy napi sorozat szereplőjeként ismerhetik.

„...egy alkotó ember pontosan tudja, hogy az ajtók mögött ajtók vannak. De azért ajtók, hogy kinyissuk őket. Nem lehet mást csinálni.”

A Karaván Színházban vagyunk, melyet 2000-ben hívtál életre, és amely amellett, hogy egy nemzetiségi színház, roma gyerekek, fiatalok színészképzésének is otthont ad. De találkozhattunk volna Kaposváron is, hiszen ott a Csiky Gergely Színház az anyaszínházad, melynek társulatában több mint két évtizede játszol. De ugyanígy megtalálhattalak volna valamelyik hátrányos helyzetű településen, ahogy éppen gyerekekkel foglalkozol. Sok szereped van, nemcsak a színházban, hanem az életben is. Művészet, civil élet és család. Honnan indult Nyári Oszkár és hogy jutott el eddig?

Móron születtem, de egy bakonyi faluban éltünk nyolcéves koromig. Zenész cigány családban nőttem fel. Édesapám elismert primás volt a Balaton északi partján, édesanyám pedig egy csárda konyhájában dolgozott évtizedeken át, nem végzett szakácsként irányította a konyhát. A testvéremmel, aki két évvel idősebb nálam, nagy szeretetben cseperedtünk fel. Ő volt nekem a minta, őt követtem és őt igyekeztem másolni mindenben. Feladta a leckét, mert kitűnő tanuló volt. Azért igyekeztem, ha nem is sikerült mindig utolérnem. Az általános iskolából az első két évet Bakonycsernyén jártam, majd az iskolát Veszprémben folytattam, a gimnáziumot pedig Zircen végeztem el. Közben laktunk Tihanyban és Balatonfüreden is, ahol édesanyám jelenleg is él. Nagyon vidám, nagyon intenzív, aktív gyerek voltam. Véleményem volt mindenről, ugyanakkor párhuzamosan ott volt bennem mindig egy szemlélődő gyermek, aki mindenre rácsodálkozott. A művészethez való viszonyom talán édesapám zenei vénájából ered, de a zene mellett a tánc, a vers, a színház, illetve a film, de főleg a színészi alakítások ejtettek ámulatba.

Mikor jöttél rá, hogy színész leszel?

Kisgyermekkoromban a környezetünkben ritkán volt jelen a színház. A televízió képernyőjén keresztül viszont nagyon sok színházi közvetítést láthattam. Leggyakrabban a kaposvári Csiky Gergely Színházból közvetítették a fantasztikus előadásokat. Ezek az élmények örökre bevésődtek. A televízióban az akkori műsorstruktúra, a gyermek- és ifjúsági műsorok elképesztően minőségiek voltak, szerintem nagyon sok akkor felcseperedő gyerek életében meghatározóvá váltak. Később főleg a versek kerültek az érdeklődésem középpontjába. A versek szeretete egyébként talán a testvérem, Pali irodalom iránti rajongásából adódott, ő először magyar nyelv és

irodalom – népművelés szakos tanári diplomát szerzett, aztán még több követte azt. Tizenkét éves koromban mérettem meg magam először szavalóversenyen. A befektetett munkát siker koronázta, megnyertem az iskolai szavalóversenyt.

Emlékszem arra mozzanatra is, amikor az első kazettás magnót megvette édesapám, s a magunk örömére készítettünk hangjátékot a testvéremmel és édesanyámmal. Ez a játékosság gyakorta jelen volt az életünkben. Úgy emlékszem, hogy mindig, mindenhol színházat akartam csinálni. Többnyire az iskolai osztályaimból is, és általában el is értem a célomat, írtunk és előadtunk valamit. A zirci III. Béla Gimnáziumban nem voltak nagy létszámú osztályok, személyesebbé tudtak válni az emberi kapcsolatok. Talán több figyelem is esett rám. A gimiben, tizennégy évesen eldöntöttem, hogy érettségi után felvételizem majd a Színház- és Filmművészeti Főiskolára.

És mit szóltak hozzá a szülők?

Ezt akkor én még nekik nem mondtam el.

Mikor tudták meg?

Azt hiszem, a második rosta után, amikor továbbjutottam, csak akkor árultam el. Rettogtem a a kudarcától. Tudtam, hogy nem lesz egyszerű, hisz több ezer jelentkezőből évente csupán néhányat vesznek fel. Az első felvételi rostán volt szerencsém találkozni Avar Istvánnal, aki aztán a művészibeszéd-tanárom és később atyai jóbarátom is lett. A szakmai pályám során szerencsére több hasonlóan fontos találkozás adódott, szinte mindig volt kihez fordulnom tanácsért.

Hogy emlékszel vissza a főiskolai időszakodra? Mi volt az, ami miatt a Csiky Gergely Színház lett a cél számodra? Hatott-e rád a budapesti művészvilág? Hogyan tudtál bekapcsolódni, vagy egyáltalán bekapcsolódtál-e már a főiskola idején ebbe a világba?

A Színház- és Filmművészeti Főiskola harmadik fordulójának az egyhetes együttélési tréningje abból állt, hogy reggel 8-tól éjfélig bent voltunk a színművészetin. Nyolckor elkezdődtek a foglalkozások, és körülbelül este tízkor vagy éjfélkor hagytuk abba a próbákat. És így ment ez egy héten keresztül. Aztán mikor felvettek, akkor az osztályfőnökünk, Kerényi Imre

megkérdezte tőlünk: „Hogy érzik magukat, elfáradtak?” Mondtuk: „Igen, nagyon.” „Akkor jó! Úgy készüljenek, ilyen lesz az első két év. Aztán majd szerencsés esetben a pálya is.” És így is lett. A főiskola oktatási rendszere úgy épült fel, hogy egyszerűen nem volt szünet az órák között. Egymás után jöttek a foglalkozások, egyéni és csoportos, elméleti és gyakorlati foglalkozások, művészeti órák, színpadi órák, színészmesterség-foglalkozás vagy művészbeszéd-óra, majd este a színpadi próbák, a készülés a következő nap óráira. Jó és összetartó kis csapat volt az osztályunk a szokásos surlódásokat nem számítva. Nagyon tudtunk úgy működni, mint egy kis társulat. A színpadi mondanivaló iránti átitatottság határozott meg bennünket. Végigjártuk a budapesti színházakat. Éjszakába nyúlóan tudtunk beszélni az előadásokról, alakításokról. Mindegy volt, csak a színházról legyen szó.

Aztán, ahogy közeledett a diplomaév, a szerződtetés, sok más gyakorlati kérdés is foglalkoztatott bennünket, mint a fészekből kirepülés előtt álló fiókákat. Tudtuk, hogy a színészi pálya nem pusztán egy sikerekkel tűzdelt, előre kikövezett út, hanem egy szenvedéstörténet, rögzös ösvény tele bukásokkal s kudarcokkal is. S talán ezekből a bukásokból, bukácsolásokból tanul a legtöbbet az ember. A tépelődés az útkeresés része, az út pedig meglepetésekkel, ölünkbe hulló ajándékokkal és gyötrő szenvedéssel van tele. Ezt is kezdtük megérteni, erre is kezdtünk ráérezni a főiskola éve alatt. Már negyedik év elején volt egy komoly szerződésajánlatom. Babarczy László, a Csiky Gergely Színház igazgatója hívott Kaposvárra. Nagy öröm volt számomra, hogy már a diplomaév elején kiderült, hogy van igény a színészi munkámra.

Tudat alatt régóta vágytam Kaposvárra, s éreztem, hogy jól döntök, ha ezt a Budapesthez ugyan nem közeli, de a magyar színházi élet középpontjában lévő színházat választom. Bár ekkor már a Madách Színházból is volt szerződésajánlatom, a színművészeti elvégzése után a kaposvári színházba szerződtem le. Itt is folytatódott a műhelymunka, talán a korábbinál még intenzívebben. Az első évben hat bemutatóm volt. Közben Budapesten két előadásomat nagy titokban megtartottam, és dolgoztam a Magyar Rádió, a Magyar Televízió különböző munkáiban, főleg kulturális, irodalmi műsorokban. Folyton úton voltam. Volt, hogy délután még Kaposvárott játszottam, este pedig egy budapesti színházban volt előadásom. Reggel a televízióban vezettem műsort, vagy a Magyar Rádióban készítettünk felvételt, délután ismét a kaposvári színház színpadán játszottam. Utaztam vonattal, kölcsönkért autóval, egy alkalommal pedig repülőgéppel hoztak

fel Budapestre, hogy előadáskezdésre a Thália Színház színpadán állhassak. Izgalmas és lendületes pályakezdés volt.

Ha jól számolom, lassan harminc éve így élsz. Egyfolytában elfoglalt vagy, szerepelsz vagy éppen fiataloknak szervezel valamit. Mesélted, hogy a főiskolán megszoktad, hogy reggel nyolctól éjjelig talpon vagy, mégis felmerül a kérdés: ezt hogyan lehet bírni? Hogyan tudsz a családdal kapcsolatot tartani?

Bár eleve aktívan töltöttem a napjaimat, eleinte nem volt könnyű felvenni a ritmust. A főiskolai évek alatt megedződtem, egyre könnyebben ment minden, a napi rutin részévé vált. Mire elkezdtem a pályámat, ez a tempó vált természetessé. Ami ebben kevésbé volt jó, hogy keveset találkoztam az édesanyámmal és a barátaimmal. Jóval kevesebbet, mint amennyit szerettem volna. Amikor aztán néha hazajutottam, az otthon töltött idő mindig egy érzelmi töltődés volt. Nagyon fontos ebben a folyton útonlevésben, kétlakásban az, hogy nem egyedül utazom. Jelentősen megkönnyíti a dolgomat, hogy a feleségem, Nyári Szilvia színművész, aki ma már szintén a Csiky Gergely Színház társulatának tagja, viszonylag hamar, a Kaposvárra szerződésemet követően a párom lett. Ugyanakkor most is a fővárosban van az otthonunk, pontosabban egyszerre élünk Kaposváron és Budapesten. Körülbelül azonos időt töltünk el mind a két helyen. Huszonhét éve tart ez az örömteli utazás, amely számunkra évente körülbelül 30 ezer kilométer út megtételét jelenti. Együtt utazunk legtöbbször, ez a mi közös, kalandos utazásunk.

Több dolog is eszembe jutott, ami nagyon jellemez Téged. Az egyik a hűség. Hosszú évek óta ugyanott játszol. Évtizedek óta, amióta megtaláltátok egymást, a pároddal vagy. A másik gondolatod, hogy mindig több dolgot csinálsz, és keresed az új lehetőségeket.

Igen. A színész, ha oda tudja adni magát az alkotási szenvedélyének, akkor lendületessé, fáradhatatlanná válik, egyáltalán nem érzi munkának a próbákat, az előadást, ez fantasztikus erőt tud adni, szárnyaló energiákat, ugyanakkor az alkotófolyamat néha nagyon fájdalmas is, kétségekkel, tépelődéssel van teli, de összességében végül nagyon sokat kap vissza az ember. Néha jóval többet, mint amennyit befektetett. De ahhoz rögzös út vezet. Nagyon nehéz szembenézni gyengeségeinkkel, hibáinkkal, de egy komoly alkotómunka során erre kell számítani. Végig kell menni rajta!

Ez aztán végül felszabadít és katartikus örömet okoz. Ilyenkor könnyű a 200 kilométeres utazás, a két város ilyenkor mintha fizikailag is közelebb lenne egymáshoz.

A pályámon eddig kb. 90-100 színházi és filmes szerepet játszottam el, és pusztán azért, mert nem tetszett, még nem adtam vissza egyetlen szerepet sem. Úgy gondolom, hogy a hivatásunk egy szolgálat is egyben. A színház feladata az ismeretek átadása és a minőségi szórakoztatás mellett leginkább a tükörtartás a társadalom és az egyén elé, a társadalmi szempontból és a kor embere szempontjából fontos problémák felfedése, feldolgozása.

Kérdeztél a hűségről, hogy miért maradtam Kaposváron ennyi ideig. Több oka is van. Ez a színház mindig az említett elvek mentén haladt és építette fel az évadjait. Mindig gondolkodtak bennem, évről évre kaptam olyan feladatot, amit fontosnak tartottam, sajátomnak éreztem. De őszintén szólva maradásomnak egyszerre oka az óvatosság is. Talán nem mertem belevágni abba, hogy váltsak, mindent magam mögött hagyjak. Vagy lehet, hogy nem jött olyan lehetőség, ami kimozdított volna, vagy éppen nem volt alkalmas az idő, de az is lehet, hogy egyszerűen csak gyáva voltam hozzá. Idővel bekötődünk, ragaszkodunk dolgokhoz. Ez biztosságot ad, de ez egyben egyfajta kötöttség is. Volt, hogy fiatal színészként Londonban több művészeti projektben is részt vettem, de aztán rohantam vissza Kaposvárra, a munkámhoz, a társulatomhoz, ami akkoriban a legtöbbet adta nekem. Ez nem múlik el nyom nélkül. Ehhez a színházhoz, ezekhez a deszkákhoz kötődnek ezek az emlékek és érzések.

Volt-e lehetőség váltásra?

Igen. De igazából mindig azt éreztem, hogy a váltás ultimátumszerű. Tehát, ha jössz, akkor most gyere – hagyj mindent hátra –, vagy bele se vágj! Vágj el minden szálát! Ez nem ment volna, vagy legalábbis nem akkor, amikor az adott ajánlat jött. Ilyen esetben a hűség volt az én gyengeségem. Ilyen értelemben nem is létezik és nem is díjazzák a hűséget, számomra mégis fontos érték maradt. Számomra a hűség, a nagylelkűség, nagyvonalúság, lovagiasság is fontos erény, ugyanakkor a mai világban – ahogy látom – pusztán gyengeségnek, naivitásnak tűnik.

Azt szoktam mondani, hogy én ezzel a választott naivitással szeretném élni az életemet. Figyelek, egyre inkább befelé figyelek, és a harmóniát keresem.

Nem az idő és a hely megváltoztatása számít – bármely korban élhetnél és bárhol, ugyanazokkal a problémákkal küzdenél, legfeljebb a szereplők lennének mások –, hanem hogy te magad változz, fejlődj, és közben haladj az utadon. Visszatérve a kérdésre, úgy vélem, hogy – bár nincs ilyen szándékom – ha nem gondolkodnának bennem, hogyha olyan jelzést kapnék, hogy nincs szükség a munkámra, venném a kalapomat. De nem jön ilyen jelzés, sőt ellenkezőleg, jó feladatokkal látnak el, terveznek velem, bizalmat kapok. Jól érzem magam a társulatban és lendületben vagyok.

Nemcsak szereplője vagy ezeknek a színházi daraboknak, hanem saját színházad is van, menedzseled azt, életben tartod, üzensz vele. Miért fontos ez számodra a többi munkád mellett?

1995-ben harmadéves főiskolásként elmentem a Merlin Színházba egy nyílt fórumra, ahol ott voltak a budapesti színházak akkori igazgatói. A találkozótéma az volt, hogy milyen legyen a budapesti színházi közélet, milyen átalakításokra van szükség, milyen elvárásoknak kell megfelelnie a jövő színházának stb. Én szót kértem, és elmondtam, hogy itt lenne az ideje, hogy végre megvalósuljon Magyarországon, Budapesten egy cigány nemzetiségi színház. A roma kisebbségnek ezen a színházon – mint emlékezés helyén – keresztül nyílik lehetősége arra, hogy kulturálisan megszervezze önmagát. Megfelelő körülmények között ott fog bekapcsolódni a magyar kulturális közéletbe, ahol a magyarországi színjátszás éppen tart. Nagyon jó lenne, ha huszonöt-harminc évvel később majd azt tudnánk mondani – visszaemlékezve erre a napra –, hogy milyen jó, hogy ezt a folyamatot elindítottuk 1995-ben, és lám ez az intézmény most, 2024-ben milyen fontos színfoltjává vált és szereplőjévé lett a budapesti színházi közéletnek. Sajnálom, hogy minden ez irányba tett komoly küzdelmem, odaadásom és együttműködésem ellenére szinte minden ugyanott tart, mint a felszólalásom idején. Látva, hogy semmilyen előrelépés nem történt, ennek okán és a hiányát pótolandó hoztam létre 2000-ben a Karaván Színházat, amit a IX. kerületi Pincészházban működtettünk.

Az évek alatt nagyon sokszor próbáltuk meggyőzni a döntéshozókat, én mindig nyitott voltam a megoldásokra, és igyekeztem az ügyet a szakmai kapcsolataimmal segíteni. Általában csak az előszobáig jutottam el. Mivel az utóbbi időben sem történt komoly előrelépés, ezért nem várhattam tovább. Néhány éve piaci alapon kibéreltünk a belvárosban, az Iparművészeti Múzeum mellett egy helyiséget, saját erőből felépítettünk, berendeztünk és

felszereltünk egy csodálatos, 50 férőhelyes színházat, és elkezdtünk a saját lehetőségeink szerint alkotni. Rettenetesen nehéz feladat állandó, stabil költségvetés nélkül, szűkös forrásokból fenntartani egy színházat. Színházunk normál működtetése mellett igyekszünk a tehetséges, főként roma származású fiatalok számára is lehetőséget biztosítani. Egy évadban 100 feletti előadászámunk van, eközben közszolgálati feladatot is ellátunk, hátrányos helyzetű települések óvodáiban, iskoláiban valósítunk meg művészeti programokat, középiskolákban játszunk színvonalas ifjúsági előadásokat.

Amellett, hogy nagyon fontos, hogy színvonalas műhelyként a fővárosi színházi életben is folyamatosan jelen legyünk, színházunk missziójából adódóan hasonlóan fontosnak tartjuk, hogy vidékre, olyan helyekre is vigyünk előadást és művészeti értéket, inspirációt, ahol még nem igazán találkoztak színházzal. Rendszeresen járunk vidékre és viszünk gyerek- és ifjúsági előadásokat roma gyerekeknek is. Gyakran a mi előadásunk a gyerekek számára az első színházi élmény. Ez nagy felelősséggel jár.

Mondtad, hogy piaci alapon szervezted meg a színházat. Van a roma közösségben piaca a színháznak?

Persze! Az előadást el kell játszani, és a résztvevők munkáját finanszírozni kell. Ennek egy része bevétel, jegybevétel kell, hogy legyen. Mivel azonban a célcsoportunk egy része nem igazán fizetőképes, így néha a jegyek finanszírozására is magunknak kell forrást találnunk. A mi műsorpolitikánkban fontos szempont, hogy olyan előadásokat játsszunk, amelyek mindenkihez szólnak, mindenki számára élményt nyújtanak, mindenkit gazdagítanak. Ugyanakkor egy nemzetiségi színháznak a feladatai közé tartozik az is, hogy a kontinuitást is biztosítsa, a hagyományok, kulturális értékek megőrzésében is szerepet vállaljon, kutatásnak is helyet adjon, művészeket alkotásra inspiráljon, új darabok születésénél bábáskodjon, olyan problémákat dolgozzon fel, ami társadalmi szempontból fontos, és láttassa azt is, hogy tágabb perspektívából nézve a probléma nem csak az adott kisebbség ügye. A roma nemzetiségi színház esetében nagyon fontos szempont az előítéletesség, a kirekesztés elleni küzdelem, a befogadásért való megszólalás, a szerencsés találkozások kieszközlése, folyamatos megvalósítása. Fontos társadalmi jelenségeket igyekszünk tehát az előadásinkban megjeleníteni. Nemcsak olyat, ami a roma közösség problémája, hanem az egész társadalom számára kihívást jelentő problémákat is. Az autizmust például, vagy azt, hogy ha a családnak van egy fogyatékossgal élő tagja, akkor ő milyen

helyet foglal el a családban. Hogyan viszonyul a család hozzá, mi lesz a sorsa később, amikor felnőtté válik. Nyilván olyan körökben, ahol meg tudja tenni a család, tudja, hogyan segítsen. De ugyanilyen fontos feladat, hogy a fiatalokat színházba csábítsuk. Ez csak úgy megy, ha olyan előadásokat játszunk, olyan témát veszünk elő, ami fontos számukra. Manapság nem egyszerű behozni a fiatalokat a színházba. Egyre nehezebb eladni az előadásokat, de ez is egy feladat. Aki meg tudja fizetni, az vegye meg a jegyet teljes áron, esetleg támogatójeggyel, akinek meg nem futja rá, ott muszáj kedvezményt adni.

Nyári táborokat is szervezel a fiataloknak, ahol jobban és intenzívebben megismerkedhetnek a színjátszással.

Ezek a táborok különleges élmények a résztvevők, természetesen főleg a stúdióink tanítványai számára. Évek óta olyan művészeti alkotótáborot szervezek, ahová nagyszerű színművészek, színházi rendezők, filmrendezők is szívesen jönnek el és dolgoznak velünk. Általában a második nap után alkotói lázban ég az egész tábor, olyan erős az alkotói vágy, hogy reggeltől estig folyik a munka. A rendezők, alkotók a tanítványokkal közvetlenül, egyenrangú partnerként viszik végig az alkotófolyamatot, amelynek a végén közösen nézzük meg egymás alkotásait. Mindannyiuk számára meghatározó élmények ezek az intenzív alkalmi műhelyek.

Hogy látod, a művészvilágban egy roma fiatalnak milyen perspektívája van?

Addig, amíg nincs egy központi költségvetésből működő intézmény, ahol stabilan tud működni egy kisebb társulat, utánpótlásképzés, tehetségkutatás stb., addig nem lesz számottevő változás. Roma témában viszonylag ritkán születik a kőszínházi színpadon előadás, kevés roma származású színész, rendező, filmrendező végez a művészeti egyetemeken és van jelen a színházi, filmes szakmában, és amíg a médiumok minőségi műsoraiban a képernyőről hiányoznak a roma arcok, addig nem történik igazi előre-lépés. Nagy lendületet adna az ügynek egy Roma Kulturális Központ, ahol rendszeres repertoárral és társulattal rendelkező színház működne, művészeti műhelymunkát folytathatna, jelen lenne a rendszeres tehetségkutatás, művészeti képzés, az utánpótlásnevelés. Pár éven belül jelentős számban jelennének meg ezek a fiatalok a művészeti egyetemek osztályai-ban, sorozatokban, a médiumok képernyőin és a filmvásznon is. De az igazi

továbblépés az lesz majd, amikor már kulturális intézmények vezetőiként, médiumok szerkesztőségének vezetőiként, egyetemi tanárként, osztályfőnökként is megjelennének a tehetséges roma származású szakemberek.

A cigány nemzetiségi színház problematikájáról beszélünk, de időközben valójában maga a színház is rosszabb helyzetbe került. Az túléléshez feltétlenül hozzá tartozik, hogy a színház a fiatalokat meg tudja szólítani. A színháznak is alkalmazkodnia, változnia kell. Sok éve mondom én is, hogy a következő generációt fel kell vinni a színpadra. Senkit nem fog érdekelni a színház, hogyha nem mutatjuk meg, hogy milyen izgalmas is ez a játék. A Karavánban szerzett tapasztalataimból kiindulva tudom, hogy ez egy járható út, egy valós, nagyszerű megoldás lehet. A „next generation” egy játék, egy mozgalom lehet. Eszköze pedig a színház, az alkotás, a színjátszás, amely elmos minden határt, és határtalanul összeköt minket. Játsszani mindenki szeret, s a színpadon helye van a játéknak.

Előkerült a nemzetiségi színház, a roma színház és az, hogy lehet üzenni vele. De szerinted mi a dolga egy roma férfinak? Legyen az művész vagy éppen más foglalkozást űző, van-e feladata saját magán és a családján túl? Ha igen, hogyan tud ezzel közösségi szinten dolgozni?

Ez nagyon nehéz kérdés. Nincs is jó válaszom. Az a véleményem, hogy elsősorban a következő generációt kell jó helyzetbe hoznunk és nekik kell több lehetőséget biztosítanunk. Őket kell inspirálnunk. Ezt mindentől és mindenkitől függetlenül is tudja segíteni az ember. Színházként nyilván az előadásokkal is ezt kell üzenni. Cigány nemzetiségi színházként pedig nagyon jó és előremutató mintákat kell adnunk, fontos a tudás, a tanulás értékének a hangsúlyozása. Azt hiszem, hogy felettébb inspiráló pillanat, amikor művészeink személyesen tartanak foglalkozásokat a gyerekek számára, vagy éppen azt látják a roma fiatalok, hogy hozzájuk hasonló korú, habitusú, származású fiatalok magával ragadóan és hitelesen játsszák el a nekik szóló történetet.

Megéri ezt csinálni már húsz-harminc éve?

Hát megéri élni, tenni, alkotni, szeretni? Hisz meghalunk, minden mulandó. Persze, hogy megéri. Ez a tiéd, ez a te tapasztalatod, a te történeted, a te értékeid. Tekints rá! Matematikailag nézve persze lehet, hogy nem éri meg.

De ezt nem lehet csupán így nézni. Vannak mérhetetlen, kiszámíthatatlan, irracionális dolgok az életünkben, amivel még tervezni sem tudunk. Mégis ezek a legfontosabbak az életünkben. Születés, szerelem, elmúlás és az ezek körül forgó dolgok.

Néhány éve kinyitottam egy ajtót! Szerencsés vagyok. Van, aki az egész életében nem nyit ki egyetlen egyet sem. Van, aki csupán egyet nyit ki. S van olyan többre hivatott, akinek kettő-három is sikerül. Nem tudom, hogyan alakul még az élet számomra, de én már egyet kinyitottam. Tudod, mi van az ajtó mögött? Elárulom. Egy másik ajtó. És ebből azt sejtem, hogy mögötte még nagyon sok, végtelenül sok ajtó van. Mi értelme? Hát az, hogy kinyissuk. Azért ajtók, hogy kinyissuk őket. Nem is lehet mást tenni. Mindez hit kérdése, s én hiszek a Teremtőben.

Köszönöm szépen az idődet.

Én is nagyon köszönöm.